

peći su se koristile vjetrovom, koji je puhao ovim prirodnim hodnikom i raspirivao plamen u kojem su se talile rudače. To je Ezion-Geber, središte palestinskih topionica. Da ih nađe, Gluek se doslovno držao Biblije: »Kralj Salomon dađe načiniti lađe u Ezion-Geberu, koji je kod Eilata na obali Crvenog Mora, u Edomu« (1 Kr 9, 26).

Dr Ben-Tur, jedan od glavnih izraelskih geologa, poveo je sobom g. 1949. tehničare da prouče i procijene ove stare bakrene rudnike. Ustanovili su da se nalazi toliko rudače da bi mogla dati 100.000 tona bakra. Daljnji ogranci ovog istog nalazišta mogli bi — tako se misli — dati još 200.000 tona, pa i više.

Danas je taj kraj veliko rudarsko područje. Vodeći rudarski inženjer Abraham Dor jednom reče: »Često puta nam se činilo kao da su Salomonovi radnici upravo otišli s posla«.

Rudnici su bakra pronađeni a što je sa željeznom rudačom? Važan je za to bio podatak iz Ponovljenog zakona (8, 7—9): »Jer te Gospod, Bog tvoj, vodi u lijepu zemlju, u zemlju potoka, izvora i jezera . . ., jer nećeš podnositi nikakve oskudice, u zemlju gdje kamenje ima gvožđa i gdje ćeš iz njezinih brda kopati mjed.« Nekoliko kilometara daleko od Beeršebe ugledao je Glueck goleme grebene, kroz koje se provlačila tamno-crvena rudača. Nakon što su tehničari ispitali na tisuće primjeraka, procijenise, da se tu nalazi 15 milijuna tona željeza manje vrijednosti. (Usp. Blake Clark, u Readers Digest, ožujak 1954).

Naveli smo nekoliko primjera iz kojih se vidi kako je Biblija pouzdan savjetnik u agrikulturi i u industriji. Time se potvrđuje njezina vjerodostojnost. Ona je korisna ne samo za moralni uzgoj čovjeka i čovječanstva, ona ima u vidu i potrebe svakodnevnog života.

O. F. CAREV

APOSTOL SVEĆENIČKE SVETOSTI

(Bilješke iz života Don Eduarda Poppe-a)

Svetoj crkvi nije **ništa toliko potrebno kao dobri i sveti svećenici**. Ništa Bogu draže, Crkvi potrebnije, dušama korisnije, od dobra svećenika. Nikakav rad nije toliko uzvišen i potreban koliko rad na tome da Crkva dobije svete

svećenike. Dati Crkvi i ljudskom društvu dobre svećenike znači raditi na djelu od kojega nema ništa veće ni važnije. (Sv. Vinko P.) Dati Crkvi sveta svećenika znači spasiti tisuće duša.

Na tome velikom poslu može svak raditi, posebno molitvom i žrtvom. Mnoge pobožne duše nalaze smisao čitavu svome životu samo u tome da Bogu i Crkvi, svojim molitvama i žrtvama, dadu što više svetih svećenika... Posebno samim svećenicima ima biti na srcu briga ne samo da sebe posvete nego da svome svećeničkom staležu, Kristu, dadu što više svetih svećenika. Svi svećenici, prema svojim okolnostima, moraju nastojati da pronađu dobre i vrijedne kandidate; da te kandidate riječju i primjerom dobro odgoje; da za posvećenje svoje subraće mole, žrtvuju se i rade. Divan primjer pruža nam belgijski svećenik Don Eduard Poppe.

1. — Tko je bio Don Eduard Poppe?

Taj najnoviji kandidat oltara rodio se u mjestu Temse u istočnoj Flandriji (Belgija) 18. XII 1890. Na krštenju je (19. XII 1890) dobio ime Eduard Ivan Marija. Bio je treće dijete mnogobrojne kršćanske obitelji. Njegovi su čestiti i pobožni roditelji, osim njega, imali još 10 djece, od kojih je 3 umrlo u ranom djetinjstvu. U obitelji je vladao duh vjere, pobožnosti, molitve. Djeca su se odgajala u strahu Božjem, u posluhu i poštovanju prema starijima. I nije čudo da je blagoslov Božji pratio obitelj, da je Bog u srca djece stavio klicu redovničkog zvanja: 5 je kćeri postalo č. sestrama; 2 su sina postali svećenicima (naš Eduard i franjevac o. Josip). Samo je jedna kći ostala u svijetu s mamom.

Eduard je kao dijete bio vrlo bistar, veseo, živahan, sklon šali. Vrlo je rano osjetio u srcu klicu svećeničkog zvanja, pod utjecajem milosti koja je djelovala preko č. sestara, kojima je dolazio u obdanište, i preko vlč. vjeroučitelja. U obitelji se, međutim, mislilo da će on naslijediti oca, vršiti pekarski zanat, hraniti obitelj. Ali, kad je došao čas da se donese konačna odluka, hrabri kršćanski otac uze sina na stranu pa će mu ovako: »Sinko, ti hoćeš da budeš svećenik. Dobro; ako te Bog zove, tvoj će otac zbog toga biti sretan. Ali dobro slušaj što ću ti reći. Ja ni pod koji

način ne želim da kao svećenik provodiš udobniji život nego li bi ga ovdje imao. Ne želim da postaneš laskavac bogaša, nego pomoćnik i tješitelj siromaha.« (LZ 22)*

Naš je **Eduard stupio u sjemenište** (5. razred gimnazije) koncem rujna **1905**. Kroz sve vrijeme studija uvijek je uzoran u vladanju i prvi u nauku. Pred očima duše uvijek mu je kao ideal sjao oltar i svećenički poziv. Međutim, **smrt očeva** (10. I 1907) bila je za njegovo zvanje **teška kušnja**. Otac mu je pred smrt rekao »... budi dobar, uvijek slušaj majku; budućnost tvoga brata i tvojih sestara u tvojim je rukama.« (LZ 27). Mladi je sjemeništarač očeve riječi shvatio tako da mora napustiti sjemenište i hraniti obitelj. Ali ga majka uvjeri kako je volja očeva da nastavi nauk i da postane dobar svećenik, a za obitelj će se brinuti Božja Pravidnost.

Sada u njegovoj duši nastane nova borba: hoće li u samostan, pa se posvetiti molitvi i razmatranju, ili će postati dijecezanski svećenik, kako bi mogao više raditi za duše. Nakon razmišljanja, kolebanja i molitve razabere kako je volja Božja da postane dijecezanski svećenik. Međutim, ne zaboravlja on ni redovničke ideale, pa vrlo rano (12. XII 1910) postaje **franjevački trećoredac**. Sv. O. Franjo postaje mu ideal savršenosti, pa će se on — kako ćemo poslije vidjeti — s rođenim bratom, franjevcem, fra Josipom natjecati kako će što bolje nasljedovati zajedničkog Oca, osobito u obdržavanju sv. siromaštva.

U rujnu 1910. morao je prekinuti studij i poći na odsluženje vojnog roka. U vojsci se vladao tako skladno, uzorno, pobožno da su se divili i vojnici i oficiri. Kad je izvršila vojna obaveza, smatrao se presretnim što se može vratiti u sjemenište, gdje je obukao kleričko odijelo 13. III 1912. »Bez sumnje sam — kaže (LZ 45) — naj sretniji sjemeništarač na svijetu.« Pripadao je biskupiji Gand. Filozofiju je učio u sjemeništu Leona XIII. Vrlo je marljiv u nauku. Ljubi šutnju, pobožnost, sabranost. Kad ga muče napasti sumnje, nutarnje smetnje i sl., sve podnosi ustrpljivo. Drži se načela: *Sine dolore non vivitur in amore!* Uvijek su mu na pameti **savjeti** kanonika **Brohée-a**: »Ako zrno ne umre, neće donijeti ploda. Želiš li biti plodan u

*) LZ = Lekeux P. M.: *L'ardua ascasa — Vita eroica di don Edoardo Poppe*. Traduzione dal francese di Zinaghi don L. O. Editrice Ancora — Milano 1966.

apostolatu, učiniti nešto dobro za nebo? . . . Mjera dobra koje ćeš učiniti jest trpljenje koje ćeš podnijeti . . . Život je svećenika život žrtve, ljubavi, a zakon mu je trpljenje.« (LZ 55 s.)

Dne 14. VII 1913. polaže s odličnim uspjehom ispit iz filozofije, a na jesen ulazi u sjemenište Gand da uči teologiju. U tome je sjemeništu bio tada vrlo živ pokret tzv. »**Filioli caritatis**«, u koji su se okupljali bogoslovi koji su težili za svetošću. Nakon završetka bogosl. studija, mladi su svećenici ostajali članovi pokreta i nastojali da budu sveti svećenici. Članovi pokreta zovu se braća. Češće drže sastanke, na kojima razgovaraju o svetosti svećenika; o teškoćama, zaprekama na putu svetosti; o sredstvima da se postigne svetost. Posebno govore o Euharistiji, o štovanju Bl. Dj. Marije, o čistoći, siromaštvu, posluhu . . . Zajednički drže pobožne vježbe: duhovno čitanje, razmatranje, sv. Sat klanjanja, ispovijed . . . Zajedno drže mjesečne rekolekcije, godišnje duhovne vježbe itd. Pokret je **vodio Robert Mes-siaen**.

I Eduard se pridružio članovima pokreta sa željom da postane svet svećenik. Biti svet svećenik — to je misao koja zaokuplja čitavo njegovo biće. U mnogobrojnim bilješkama na tisuće načina izražava svoju silnu želju za svetošću, ljubav prema raspetom i poniženom Isusu, prema Majci Božjoj . . . Već kao bogoslov izgara od želje za spasenjem duša. Da ostvari svoje želju, duge satove razmatra i moli. Sve se više uživljava u ono: *Contemplata aliis tradere!*

U sjemeništu je tada bio običaj da bogoslovi drže vje-ronauk po različitim školama. Dakako, držao ga je i Eduard, ali s posebnom pomnjom. Svaku je lekciju napisao, u obliku pitanja i odgovora, umećući zgodne izreke, zgođe iz života. To su bila prva iskustva budućeg apostola i vrsnog odgojitelja djece. Imao je uspjeha jer je ljubio Boga i djecu. Prije svake lekcije obavljao je četvrt sata adoracije. Kao bogoslov djeluje još duhovno, poput iskusnog duhovnog vođe, na kolege bogoslove, na brata Josipa i sestre. Preko praznika okuplja mladiće, govori im, svjetuje ih, upućuje.

Konačno se Eduard približio svome cilju. Red poddakonata primio je 25. V 1915, đakonata 13. XII 1915, a za **svećenika je zaređen 1. V 1916**. Prvu je sv. Misu rekao u gradu Lokeren u crkvi č. sestara, gdje je živjela njegova

rođena sestra č. s. Eugenija. Misa je trajala više od sata. Sestre su komentirale: »Činilo se kao da je anđeo na oltaru.« (LZ 105).

Kao svećenik Don Poppe je živio samo 8 godina. Kroz to je vrijeme bio župski kapelan u Gand (1916—1918), zatim duhovnik č. sestara sv. Vinka u Moerzeke (1918—1922), pa duhovnik u Leopoldsburgu (1922—1924), d. vođa, učitelj bogoslova, svećenika, redovnika . . . Kroz to kratko vrijeme učinio je vrlo mnogo!

2. — Osobna svetost D. E. Poppe-a

Vrlo je zanimljiv i značajan sam **početak svećeničke djelatnosti** D. E. Poppe-a. Dok je vršio službu kapelana u župi sv. Kolete u Gand, župnik mu je bio **Don Van der Mijnsbrugge**. Bio je to vrlo ozbiljan i odrješit čovjek. Prije nego je stupio u svećenički stalež, bio je u vojničkoj službi (podnarednik), pa je kod njega i kasnije ostalo nešto vojničko, posebno vojnička točnost za se i za druge. Za nj je vrijedilo samo Evandjelje i dijecezanski statuti. Nije podnosio nemar, naposluh. Uz ozbiljnost točnost, imao je dobro, plemenito srce. Kad su mu poslali Eduarda za kapelana, poručili su: »Šaljemo Vam biser sjemeništa.« (LZ 110) On je ipak novoga kapelana primio vrlo ozbiljno. Odmah mu je propisao raspored, dao mu upute za rad. Posebno mu je preporučio: da bez potrebe ne zalazi po privatnim kućama, da ne prima žene u sobu, da ne ide u kuhinju. Zaključio je: »Propovjedajte Evandjelje više dobrim primjerom nego riječima!« (LZ 114) Eduard odmah pođe u sobu, sve upute pobilježi, da ne bi zaboravio, a onda ode u crkvu i ostane dugo u adoraciji pred Presv. Olt. Sakramentom. Stvori odluku da će u svemu biti podložan. U Župniku je odlučio gledati oca i nastojat će da ga u svemu zadovolji.

Odmah na početku sveć. života Eduardu je sasvim jasno: nutarnji život, **osobno posvećenje** po molitvi i žrtvi mnogo je važnije od vanjskih djela u župi. Osobna je svetost svećenika početak i temelj plodonosnog apostolata. Kao mladi svećenik često razmišlja ono što je rekao propovjednik u duhovnim vježbama za poddakonat: »Što budete vi, to će biti i vaš narod: forma grgis . . . Ako ste vi sveti, to će biti i narod; tolike će duše biti svete . . . Ako ste vi osrednji, cijelo će stado biti osrednje . . . stado slabih, bolesnih duša, vašom krivnjom! . . . Budite sveti! Ako ne

budu vjerovali vašim riječima, vjerovat će vašem životu: vaš će život biti propovijed koja će širiti vjeru, dokaz koji će potvrditi istinu...» (LZ 92) Eduard ima nepokolebljivu volju da se posveti. Uoči blagdana Svih svetih napisao je: »Cur non ego?... Što su učinili oni, zašto ne bih učinio i ja?« Za nj je svetost ljubav, potpuna ljubav prema Isusu i Mariji, ljubav koja se očituje u žarkoj molitvi, u skrajnjem siromaštvu, posluhu, poniznosti i žrtvi, ljubav zasićena žrtvama.«

Molitva je na prvom mjestu u njegovu duhovnom životu. Uvjeren je da sve ovisi o milosti, a milost se stiče molitvom. »Propustiti hotimice četvrt sata molitve može značiti za svećenika napustiti jednu dušu svojoj sudbini; tu dušu možda više neće naći... Pola sata provesti pred nogama Isusa u Euharistiji — to može više djelovati na duše nego propovijedi kroz 8 dana duhovnih vježbi. Molitva je ključ Srca Isusova.« (LZ 125) Njegovo je načelo: Prije svega valja biti čovjek molitve! Radije propustiti koje vanjsko djelo nego molitvu, razmatranje! Doživlje sebi u pamet izreku sv. Bernarda Papi: Ako bi te tvoji papinski poslovi priječili da se apliciraš molitvi, te poslove zovem prokletim. (LZ 91) Zato valja biti najprije apostol na koljenima. Osobito važnost daje brevijaru. Moli ga polako, razmatrajući. U slobodno ga vrijeme proučava da ga može razumjeti. Za nj je **brevijar** »Opus Dei«, glavni posao svećenika, hrana svećeničke duše. Često ga je preko molitve mučila suša, žalost, praznina... Ni u tim časovima ne zapušta molitve. Molitva mu je izraz ljubavi, a tko ljubi, ljubi i kad je u duši »suhu«. Osobito žarko, dugo i sa zanosom moli pred Tabernakulom, jer mnogo ljubi Euharistijsko Srce Isusovo, u kojem jedino želi naći svoj mir i sreću. Često su ga vidjeli kako dugo moli očiju uprtih u Tabernakul, a nebeski mu podsmijeh obasjavao lice. Imao je dar visoke molitve.

Ljubav prema Euharistijskom Isusu i Majci Božjoj za nj je jedina stvar. Uz Isusa, Eduard neopisivo ljubi i Mariju. Isus mu je središte duhovnog života, Marija je Majka, Kraljica, Posrednica. S Marijom k Isusu! O Mariji rado čita i razmatra. Posebno često čita Raspravu o pravoj pobožnosti prema Majci Božjoj sv. Ljudevita Grignona M., pa se u duhu te pobožnosti posvećuje Mariji (16. V 1912). U duhu te pobožnosti provodi svoj duhovni život. Sve radi pod utjecajem Bl. Djevice, s ljubavlju, povjerenjem, nježnošću prema Bezgrješnoj Djevici. Majku Božju ljubi svom du-

šom, nježno; na Mariju misli bez prestanka, iskorištava svaku zgodu da o Mariji govori. U duhovnom vodstvu, u svakom razgovoru, u propovijedi, u pismu... uvijek barem nešto reče o Mariji. A to mu sve ide tako spontano, naravno, kao potreba srca, kao disanje pluća. Velika njegova ljubav prema Mariji vidi se i u tome što tri puta hodočasti u Lurd (1913, 1920, 1921).

Veliku pobožnost ima i prema Anđelu Čuvaru, kojega zove svojim »Gabrijelicom« (u spomen Navještenja), sv. Paškalu, sv. Arškom Župniku, sv. Tereziji Dj. Isusa... Kad ide na oltar, sve ih zove da mu budu u društvu.

Posluh je na putu savršenosti najveće odricanje, najteža žrtva, najteža krepost. Tko je vrši, siguran je za spasenje! »Posluh znači spasenje« — misli Eduard (LZ 95). Posluh je svjedočanstvo prave ljubavi. »Bogu je draži od tjelesnog mrtvljenja: prisiliti volju vrijedi sto puta više nego mrcvariti tijelo. Posluh je znak ljubavi, siguran i prosvjetljen vođa.« (LZ 286) Don Poppe poštuje i ljubi crkveni auktoritet. Papu, biskupa, župnika zove svojim ocem. U odredbi starijih gleda volju Božju. »Volio bih se dati isjeći na komade — kaže — nego se usprotiviti samo jednoj Božjoj želji.« (LZ 92) On se odriče svoje volje i sluša u svemu. Kad ga Kard. Mercier pita bi li primio neku službu, on će: »Eminencija, hoću sve što od mene traži posluh.« (LZ 288) Djetinjiski se pokorava svome biskupu, župniku, duhovnome vođi... Njihovi su savjeti za nj zapovijed. Savršeno sluša i svoju majku, s. bolničarku (u bolesti) i dr. Svome bratu piše: »Opći posluh... posluh do najmanjih sitnica: u svemu, u svemu.« (LZ 208 ss.) Sluša jući tako u svemu, osjećao se sretnim.

Bez sumnje ne bi mogao biti tako savršeno poslušan, da nije bio duboko ponizan. **Nema posluha bez poniznosti.** Eduard je sebe smatrao malenim, neznačnim, nekorisnim slugom, oruđem u rukama Božjim. Iako su ga smatrali svecem, on do toga nije ništa držao. Njegovo je načelo: **Bez milosti sam ništa!** (P 17)*

Tko hoće da savršeno služi Kristu, ima se odreći svega zemaljskoga. Dragovoljno je siromaštvo integralni dio redovničke i svećeničke savršenosti. Siromaštvo je moćno oružje za apostolat. Don Poppe je često govorio: »Siroma-

*) P = Don Edoardo Poppe ai sacerdoti.³ Tipografia Casa Buoni Fanciulli — Roncà (Verona) 1963.

šan svećenik ne može a da ne čini dobro!» (LZ 212) Zato on puno ljubi siromaštvo. To se jasno vidi na mnogo mjestu u njegovim bilješkama. Ideal mu je sam Krist. Krista želi slijediti poput sv. Franje Asiškoga i o. Chevrier-a, kojega zove modernim sv. Franjom. Na sv. Franju podsjećaju njegove riječi: »Siromaština, moja sestra, moja zaručnica... Isuse, Ti si u Nazaretu živio u siromaštvu radeći svojim rukama. Upravo kad se činilo da je dragocijeno vrijeme za propovijedanje, Ti si smatrao da je veća korist za duše siromaštvo, poniznost, biti zaboravljen, posluh; i to kroz 30 godina... A ja tvoj učenik zar da se stidim biti siromah? Tvoji apostoli, Arški, Župnik o. Chevrier bili su siromasi i obratili su tolike ljude, pa i bogataše. Zašto ne bih slijedio njihov primjer?« (LZ 76) Svećenik mora ići za Kristom. »Svećenik — veli (LZ 91) — mora biti sličan Uzoru slijedeći njegovo siromaštvo i život odricanja... Da budemo njegovi učenici, treba se odreći svega, nositi svoj križ...«

Kao dijecezanski svećenik, Don Poppe nije morao položiti zavjet siromaštva, ali on hoće da bude redovnik u svijetu. Zato postaje franjevački trećoredac. Živeći u siromaštvu, hoće da izdigne svijet. »Svijet je bolestan, guši se u luksusu; izliječit će ga siromaštvo. Samo ga siromašni svećenici mogu izdići, privesti u život, siromašni kao sveti Franjo... (LZ 286) Siromašan svećenik sve može.« (P 16) Nekom subratu na svećeničkom sastanku kaže: »Naše vrijeme nije gore od onoga kad je živio sveti Franjo; da ga opet učinimo kršćanskim, valjalo bi živjeti kao sveti Franjo.« (LZ 212)

Don Poppe nije samo slavio siromaštvo riječju i perom nego je i djelom pokazao svoju odanost prema »gospodi Siromaštini«. I djelom je slijedio sv. o. Franju, Krista. Svoje prihode dijelio je na 2 dijela: jedan dio majci i sestrama, drugi siromasima; sebi nije zadržao ništa. Iz sobe je uklanjao sve suvišno, nepotrebno i dijelio siromasima. Za se je zadržavao samo najnužnije. Često je pače i najnužnije (sat, violinu...) davao siromasima. Nekom je bolesnom siromahu poklonio i svoj vuneni madrac, a sam je spavao na slamnatom. Savršeno je siromašan bio u sobnom namještaju, odjeći, obući... Uzimlje oskudnu, neprijatnu hranu; sasvim se odriče alkohola, duhana. Iako je sve njegovo već odavno odisalo skrajnim siromaštvom, opet bi početkom svakoga mjeseca ponovno pregledao sobu i uklanjao suviš-

no, skupocjeno, nepotrebno . . . ; ili bi skupocjenije, ljepše stvari zamjenjivao siromašnijim. Bratu Josipu, franjevcu, piše: »Neću da moja soba bude bogatija od tvoje, jer sam u sv. Franji tvoj subrat, kao franjevački trećoredac.« (LZ 132) Svoja raspoloženja ovako izražava: »Želim biti mali evandeoski franjevac, pravi sin oca Franje, koji je izvanredno ljubio križ . . . (LZ 131) Hoću da budem u broju siromašnih svećenika, kakvih treba svijet — voces clamantes-glasovi koji propovijedaju odricanje svojim odricanjem.« (LZ 133).

Proživljavajući sam skrajnje siromaštvo, Eduard je mogao svijetu govoriti o ustrpljivosti u siromaštvu. Riječ mu je imala snagu, moć, djelovanje. Svi su znali da on radi kao Krist. On je kao Krist »počeo činiti i govoriti«.

Don Pappé je napokon bio svjestan da mu na putu osobne svetosti treba nositi križ. **Trpljenje** je sredstvo posvećenja. Nema boljeg sredstva za savršenost od križa. Posvećujemo se u mjeri u kojoj trpimo i ljubimo trpljenje. Moramo ljubiti križ koji Bog pošalje. U tome se mnogi varaju: žele umrijeti kao mučenici, a odbacuju mučenje svakidašnjih teškoća i dužnosti. (Jsp. LZ 281 s.) Vrijednost je trpljenja kao i molitve. Trpljenje je pače najmoćnija i najkonkretnija molitva. »Naš život nema smisla ako nismo žrtve . . . Križ, koji se ustrpljivo podnosi 5 minuta, postižava više nego mnogi spisi . . . Srce svećenika koje ne krvari nije srce svećenika.« (LZ 285).

Kao za osobno posvećenje, tako je trpljenje potrebno za spas duša, za apostolat. »Svijet ne vjeruje našim riječima; učinimo da vjeruje našim djelima.« (LZ 285) Naš je Eduard savršeno dobro svjestan da se duše spašavaju trpljenjem. Duše se — kaže o. Chevrier — uče riječju, ali se spašavaju trpljenjem. Zato kad Bog povjerava čovjeku kakvu misiju, rad za spasenje duša, naoružava ga u tu svrhu — križem. Žrtva — evo svećeniku moćnog oružja za apostolat. »Mjere vašega trpljenja — tvrdi Eduard — bit će mjera dobra što ćete ga učiniti. Križ! Eto što vas čeka, ako vas Bog zove za velike stvari. Ne očekujte drugo u životu nego kušnje . . . Samo će iz kušnja izići plod vašeg apostolata. Uz veće križe imat ćete veću svetost, za veće milosti veće trpljenje.« (LZ 156)

Život je svećenika križ i mučeništvo. Tko stupa u svećenički stalež, mučenik je. I to je sasvim razumljivo. Svećenik je drugi Krist; ako nije drugi Krist, nije pravi

svećenik. A Krist je trpio za duše, on je žrtva za svijet. On je za duše bio prezren, klevetan, progonjen, raspet. Poput Krista i svećenik mora biti žrtva za svijet, ujedinjen sa žrtvom — Isusom. Kao Krist, i svećenik mora skriven trpjeti klevete, poruge, uvrede, umrijeti tisuće puta prije smrti. Isus je kazao: Kad budem podignut, sve ću privući k sebi! On je s križa prikuvao k sebi duše. Tako će i svećenik osvajati duše kad bude za njih trpio. »Ne mogu razumjeti — kaže don Poppe — svećenika koji pokazuje Isusa u žrtvi, a sam se ne sjedinjuje kao žrtva s Isusom — žrtvom. Ljubiti bez trpljenja znači ljubiti u oblacima.« (LZ 100) Samome sebi, kao i svakom svećeniku veli: »Ne očekuj toliko od tvojih propovijedi, metoda, primijenjene psihologije, ako to nije prožeto milošću, ako to ne izvire iz pokore, ako ne odiše jakim mirisom trpljenja.« (LZ 157) Za nj je apostolat = svetost; svetost = trpljenje. Neobično je zanesen za likom svećenika mučenika, pa sam želi takav biti. Zato piše u meditaciji Velikog petka: »Gospodine, hoću da budem svet; dakle hoću da trpim. Gospodine, hoću da stvaram svece; dakle hoću da trpim. Gospodine, hoću da obratim grješnike; dakle hoću da trpim!« (LZ 159)

Ispovjednik se divio njegovoj odvažnosti, i sokolio ga: »Ti imaš veliku dobru volju; ti si odabranik, ali je odabranje u ovom slučaju križ... Imat ćeš mnogo kušnja, fizičkih i moralnih, kako bi mogao osjetiti trpljenje Isusovo...« (LZ 101) Eduard se ne plaši. Jednom je uvečer s prijateljem molio pred Raspelom. Poslije molitve reče: »Gledaj, Josipe, kako su duboke rane!... Takve će biti i naše... Ali bez straha, brate: to je za nj, za Isusa.« (LZ 101)

Eduardova je želja za trpljenjem bila zasićena. Sav mu je život bio križ i mučeništvo. Često je i teško bolovao, pa je i prerano umro. Uz to je imao mnoge moralne patnje, nutarnje sumnje, borbe, nerazumijevanja sa strane braće svećenika, župnika, ispovjednika... On je sve to podnosio s izvanrednom ustrpljivošću, iz ljubavi prema Isusu i prema dušama.

3. — Apostolat Don Eduarda Poppe-a

U životu svećenika osobna je svetost nužno vezana za apostolat. Koliko više svećenik radi oko osobne svetosti, toliko više radi za duše. I obratno! To jasno potvrđuje i život Don Poppe-a. Sav je smisao njegova života: nastoja-

nje oko osobne svetosti i oko apostolata. Izgarao je od želje da bude svet i da duše spašava. »Apostolski žar — veli — i želja za osobnom savršenošću u uskom jedinstvu s Isusom zajedno gore u mojoj duši i podupiru se međusobno.« (LZ 218). **Obilježje apostolata imaju ne samo patnje njegova svećeničkoga života, nego sav njegov život.** Čitav mu je život potpuno identičan sa željom za posvećenjem i s apostolatom. Načelo mu je: Treba se posvetiti za apostolat! Sve njegove sile, sva nastojanja, sve misli, riječi, djela idu zatim da se raširi Kristovo kraljevstvo. Njegov je cijeli život samo molitva: Gospodine, neka dođe kraljevstvo tvoje! («Adveniat»). Kad bi vidio ljudski indiferentizam, površnost, grijeh, to ja za nj bilo mučeništvo. Uzdisao bi i plakao: »Nisi ljubljeno, Gospodine, nisi ljubljeno!« (LZ 213) Ako ne bi mogao drugačije pomoći, onda bi još više želio biti svet da grješnike obrati svetošću, da ih obrati »pod svaku cijenu«. **Za duše, koje je ljubio, prikazivao je Bogu molitve i žrtve.** Posebno je naglašavao: »Kad svećenik nema što raditi, mora moliti!« (LZ 219) Tako koristi sebi i dušama, posvećuje sebe i druge. Dajući drugima, sam se hrani, »cibando cibor«. Iskorištavao je svaki čas vremena. Znao je da svaki dan, svaki sat ima veliku vrijednost. Gubiti vrijeme — to je krađa. Vrijeme je Božje!

Don Poppe-ov je vanjski rad mnogovrstan. Čim je postao svećenik, **kao mladi kapelan, stao je obilaziti, tražiti grješnike, nevjernike, otpadnike . . .** Osvajao ih je dobrotom i plemenitošću. Vidjeli su da ih ljubi i da im želi dobro. Pred njegovom blagošću i dobrotom padale su predrasude. Rado su ga slušali i onda, kad je govorio o vjeri, o Bogu; budile su se kršćanske tradicije. Počeli su ići u crkvu oni koji odavno nisu u nju zavirili. Međutim, kad zalaženje među nevjernike nije bilo po volji župnika (da tobože troši uzalud vrijeme oko onih koji se neće obratiti!), Eduard posluša i od tada za otpadnike samo moli i za njih žrtve prikazuje. Po ljudsku govoreći, ovo je moglo baciti u očaj mladoga svećenika: on vidi put obraćenja grešnika, a mora raditi drugačije! Smatran je nerazboritim, zanesenjakom, utopistom . . . Radi toga mnogo trpi . . . Utjehu nalazi u molitvi, pred Tabernakulom. Bilo mu je dopušteno obilaziti samo vjernike, bolesnike, i među njima je činio čudesa milosti, obraćao, skrušivao, siromahe pomagao . . . (isp. LZ 116 ss)

Iako je Don Eduard mnogo držao do svakoga rada za dobro duša, ipak je **najviše cijenio** nadnaravna sredstva milosti, posebno sv. **Pričest**. Uvjeren je da će duše osvojiti za Krista ako Isus bude vladao u njima po čestoј Pričesti. (Isp. LZ 231) Mnogo je širio, preporučivao čestoј Pričest, posebno među djecom. Neumorno je radio i riječju i perom u pokretu »**Euharistijska križarska vojna**«, koju su osnovali redovnici Premonstratenzi 21. III 1920. Pokret se brzo širio po svoj Evropi, pa i po ostalim kontinentima. Službeno je odobren od Crkve g. 1926. Gdje god je »Vojna« djelovala, rastao je broj svakidašnjih pričesti, obnavljao se vjenski život, množila su se redovnička i svećenička zvanja.

Posebno je značajno područje Dod Poppe-ova apostolata — **svetost svećenika**. U vezi s time značajna je čestitka koju mu je prigodom svećeničkog ređenja poslala jedna č. s. karmelićanka. Na sličici su bili svetopisamski natpisi: »Učini da se s Tobom Svetištu približe i tvoja braća leviti« i »Duc in altum!« (Isp. LZ 152). On je ove izreke uzeo sasvim ozbiljno. Mislio je: Moram ja biti svet svećenik i sve moram učiniti za posvećenje braće svećenika. Bio je duboko uvjeren da su Crkvi za **spas svijeta potrebni sveti svećenici**, pa je želio i molio da Crkva dobije takve svećenike. Želio je da se nađe **apostol svećenika**, koji će oduševljavati, posvećivati svećenike. Mislio je da je zato kao stvoren njegov prijatelj Robert Messiaen, koji je vodio pokret »Filioli caritatis«. U dubokoj poniznosti on je spreman moliti, trpjeti, raditi da »Poslani« uspije. Govorio je: »Dao bih rado život za svećenike.« (LZ 153) Međutim, Robert umre 20. II 1917, davši život za svećenike. U pismu nekom redovniku, pred smrt, označio je Eduarda, koji će raditi za posvećenje svećenika, brinuti se za »Filioli caritatis«. I doista Don Poppe je postao duša pokreta, duhovni vođa i učitelj mladih klerika, bogoslova, svećenika. Sa svojom vjermom, žarom, primjerom herojske kreposti nametao se svima. Providnost mu je tako povjerila zadatak da riječju i primjerom vodi svećenike do svetosti. On će svim silama moliti, trpjeti i raditi za posvećenje svećenika. Bili su jasni ciljevi i sredstva.

Tužimo se — ponavlja Don Eduard često — da je **malo svećenika**. Međutim nije oskudica svećenika ili redovnika, nego nam **fali svetaca**. Činjenica je da je malo svećenika koji idu za savrшеноšću. Kad bi bilo više svetih sve-

ćenika, bilo bi više svetaca među kršćanima. »Kad bismo mogli — veli — svojim žrtvama isprositi od Isusa barem jednoga svetog svećenika svake godine, čitav bi svijet bio vrlo brzo posvećen.« (LZ 252) Danas ima dobrih, pobožnih svećenika, ali nema dovoljno svetih svećenika. Kakvu bi promjenu izveli u kršćanstvu ljudi kao s. Don Bosco, s. Vin-ko, s. Arški Župnik . . . ? (Isp. LZ 252) Svećenik mora propovijedati Evandjelje riječju i životom. Svetost je njegovo oružje. »Jedna samo riječ sveca više djeluje nego sto lije-pih govora, pripremljenih s velikom brigom, jer je s njim Bog. A Bog može u jedan dan nadopuniti rad mnogih go-dina.« (LZ 91) »Znanost je dragocjena pomoć, ali se na koncu sve svodi na svetost, i od nje sve izlazi. Svetac može proizvesti veće stvari nego mudrac.« (LZ 253) Znanje bez svetosti mrtvi je kapital (LZ 296). Don Poppe-ova je fiksna ideja: Kakav župnik, takva župa; kakav kler, takav kršćan-ski narod!

Užasne su posljedice ako svećenici nisu na svome mjestu. »Nesavršenost se svećenika množi oko njega; propast jednoga svećenika izazivlje bezbrojne druge; njegova je osrednjost sablazan za manje jake kršćane . . . Jao! kler se modernizira. Pohađaju se sve kuće, osim samo jedne (crkve!). Ovi posjeti, učinjeni ne u osobi Krista nego na svjetski način, čine da se suše klice svetosti. Evo plodova: mlakost u molitvi, duhovna mlitavost, Bog postaje stranac; vjernici se tuže da ne vide svećenika u crkvi . . . Ja mo-ram — nastavlja Don Poppe — propovijedati savršenost. Ali kako mogu nositi duše k nebu, ako moj život ne pro-povijeda drugo nego svijet? Kako mogu nametati pokoru, ako ne tražim drugo nego svoju udobnost? Uspješno se mo-že propovijedati samo ono što se ozbiljno razmišljalo i stvarno proživjelo. Narod — i neuki narod! — brzo raz-likuje svećenika koji ljubi molitvu, od svećenika kojemu je sve vanjština, koji lako govori, ali malo osjeća i razmišlja. Rado će slušati i voljeti prvoga i preko njega primati plo-dove milosti za dušu. Milost, svećenička molitva, život sabranosti u Bogu — evo snage, tajne uspjeha u njegovim djelima i riječima . . . Svećenik je pozvan na izvanrednu svetost. Ne može se drugačije posvetiti. Ako mora posvetiti sebe da posveti druge, dakle — kako ističe sv. Terezija — mora početi s mišlju na samoga sebe, kao da na svijetu ne-ma nitko osim njega i Boga.« (LZ 67)

Naš **Eduard želi biti svet svećenik** da može posvećivati druge. Veli: »Ne, neću biti osrednji svećenik, svećenik kakav bilo. Suradivati ću s Bogom i njegovom svetom Majkom na posvećenju čovječanstva. Svetošću života bit ću Kristofor za druge. Učinit ću da upoznaju Krista u svim zgodama života, bili oni ugodni ili neugodni.« (LZ 74) **Vruće moli Isusa i Mariju da dadu svetih svećenika:** »Isuse, daj nam svetih svećenika, jakih svećenika, duša koje su sama ljubav, predanje: pravi ljudi, herojski svećenici.« (LZ 69) »Marijo, Majko milosrđa. Svijetu prijete kazna. Samo Ti možeš oblikovati duše sposobne da zaustave desnicu Božju; oblikuj, dakle, nove svećenike, žarka srca, koji će zapaliti ovaj hladni i suhi svijet. Daj ovim apostolima novi jezik koji će prodrijeti do srčaca, potresti i najokorjelije duše. Oblikuj svećenike, svete svećenike koji će slijediti milost, ići i za najmanjim njezinim pokretom. Oblikuj svećenike jednostavne i ponizne, svećenike slične Apostolima, koji će oživjeti među pastirima i ovcama žar evandeoske savršenosti.« (P 28)

Svećenike, bogoslove, svim žarom srca potiče na svetost. »Kako se može spasiti svijet?« pita on i odgovara: »Držim da ga mogu spasiti samo sveti svećenici... (LZ 11) Samo svetošću možete ostvariti veliki ideal — spasiti naš narod, našu mladež... Nemojte se Isusu dati samo napola. Tako se on nije dao nama. Predajte mu se bez ikakva pridržanja.«

(LZ 289) Podsjeća kako je nadnaravan svećenički poziv i sredstva za uspjeh: »Što je svećenik? Koje mu je poslanje? Pravo oružje? Vjera, molitva, pouzdanje u milost, žrtva, svetost, jedinstvo s Kristom; sve vrhunjavno oružje za nadnaravnu borbu...« (LZ 8) Često ponavlja: »Budite sveti, budite sveti; to je dužnost, to je uvjet za duhovnu plodnost. Sveti svećenici posvećuju župe, obnavljaju žar, preoblikuju mladež, diraju i kamena srca.« (LZ 284) Mi očekujemo mnogo od rada, aktivnosti... Živimo jedan sat kao svećenici na oltaru, a onda živimo kao obični građani... Naš je apostolat u tome da se po misi napunimo duhom Kristovim, ljubavlju Kristovom, Naš život ima biti duhovan da može voditi naš apostolat... (isp. LZ 285) »Da, draga braćo, morate biti sveti svećenici, ne kakvi bilo, osrednji svećenici. Bez toga će vaša revnost, trud malo uspjeti; vaše će se ovce udaljiti od vas i u velikom broju izgubiti... (P 11) Riječi svetog svećenika udare, potresu, ganu

i prodiru u duše i na divan ih način obnavljaju. Te su riječi stvarno rođene od milosti, molitve, možda i pokore; zato su pune Božje snage. (P 12) Mi moramo u duši osjećati da smo drugi Krist i takvim se ukazati očima ljudi; a to znači ne biti kakav bilo, nego svet svećenik.« (P 15)

Kao apostol svećeničke svetosti, **Don Poppe radi neumorno**. O svome idealu razgovara s bogoslovima i svećenicima, pojedinačno i skupno. Svećenička svetost — to je glavni predmet njegovih predavanja, posebno za vrijeme mjesečne obnove i duhovnih vježbi. To je glavni predmet i njegovih mnogobrojnih pisama koje upućuje pojedincima ili na sastanke, na koje ne bi mogao osobno doći. To je bez sumnje bio i glavni predmet razgovora za vrijeme mnogobrojnih posjeta. A često su ga posjećivali ne samo bogoslovi, svećenici, kapelani, župnici, redovnici, nego i svjetovnjaci različitih staleža. Mnogi su kod njega tražili savjet i utjehu. I u Eduardu su nalazili Krista koji je tješio, savjetovao, upućivao. Moerzeke je postalo mjesto hodočašća. Mnogi su tamo išli moleći kronicu.

U čestim razgovorima, predavanjima, nagovorima; u mnogim pismima, u spisima, knjigama, člancima po različitim časopisima — Don Poppe neprestano naglasuje potrebu svećeničke svetosti. Bogoslove i svećenike uvijek potiče na ljubav prema Isusu i Mariji, pouzdanje u Boga, poniznost, posluš, revnost, spremnost na žrtve, siromaštvo, čistoću u pogledima, riječima, odnosima... Kad je poticao, opominjao, pisao..., ostavljao je uvijek neobičan dojam, pa je netko s pravom rekao: Ako ovaj nije svetac, onda ih nema na zemlji! (LZ 290)

Blažen svršetak

Iscrpljen od bolesti i napornog rada, **Don Eduard Poppe mlad završava zemaljski život**, koji prikazuje Bogu za posvećenje svećenika. Na smrtnome krevetu jedina mu je utjeha Srce Isusovo i Marijino. Osjeća potrebu da zahvali nebeskoj Majci za mnoga dobročinstva, pa zove prisutne da s njim mole »Veliča«. **Umro je 10. VI 1924.** u Moerzeke. Bio je u svemu sličan Bošanskom Učitelju, pa i u godinama života. Umro je kao žrtva svoga apostolata i ljubavi. Kroz kratko vrijeme svoga svećeničkog života u cijelosti je izvršio od Boga povjereni zadatak. Svi, koji su ga

poznavali, bili su duboko uvjereni da je **umro svetac**. Jedan je njegov prijatelj izjavio: »Nikad nisam osjetio da mi je Bog tako blizu kao kad sam razgovarao s Don Poppe-om.« (LZ 320). Vrlo je značajna izjava Kard. Mercier-a: »Prvi put kad sam ga vidio, bio sam duboko dirnut u duši: iz njega je izlazila bujica milosti. (LZ 288) Ja ga zovem kao sveca i nadam se da će ga jednoga dana Crkva proslaviti.« (LZ 322)

Ni danas, nakon više od 40 godina poslije svoje smrti, Don Eduard Poppe nije zaboravljen. On i poslije svoje smrti duhovno živi, posebno u mnogim svećenicima koji slijede primjer njegova kreposna života. Njegov grob nije nikad osamljen. Mnogobrojni hodočasnici dolaze da nad njegovim smrtnim ostacima traže njegovu pomoć i zaštitu, da mole za njegov zagovor kod Boga. Već je g. 1952. završen dijecezanski proces, odobreni su mu spisi 1959. Pred dvije godine (29. III 1966) otvoren je u Rimu kanonski **proces za njegovu beatifikaciju**. Nadamo se da neće proći mnogo vremena, pa ćemo Don Eudarda Poppe-a, apostola svećeničke svetosti, vidjeti na oltaru!

Dr o. Jeronim SETKA

SVEĆENIK DANAS

Lionski nadbiskup i kardinal Renard svestrani je poznavalac svećeničkih problema, o kojima je pisao i prije i poslije Sabora u svojim knjigama i člancima. Značajne su mu dvije knjige o tome: »Prêtres diocésaines aujourd'hui« i »Un seul sacerdoce-Evêque et prêtres«. U listopadskom broju časopisa »Ecclesia«, koji izlazi u Parizu, napisao je zanimljiv članak. Iz njega ćemo izvaditi glavne misli. Poučne su i za nas i za naše prilike.

Svećenik je odavno ušao u literaturu. Nastale su o njemu priče, čija antiklerikalna zajedljivost prelazi granice. Svećenik je postao glavno lice u romanima i kazališnim komadima. Pisci o njemu pišu s više ili manje psihološke pronicavosti i stvarne točnosti. Ubacili su ga u sadašnji svijet. Neki su pisci zašli dublje u svećeničku tajnu pišući pod svjetlom vjere i svog vlastitog genija, a da ipak nisu uspjeli zahvatiti svu istinu o svećeništvu, koje se dotiče i tajne samog utjelovljenja rascjetoga Krista-Boga! Svećenik je postao jedna od glavnih tema suvremenog kina. Mase privlači taj čovjek u dugoj crnoj haljini. Zagonetan, težak